

TOVERITAR

No. 36

Tiistaina, Syyskuun 5 p.—Tuesday, September 5th

1922—Kahdestoista Vuosik.

LEIPÄÄ::

Kirjoittanut
Martin Anderson-Nexö

Kertomus Granadasta tahi mistä tahansa.

Toisilla paikkakunnilla oli päivä jo valennut mutta Granadassa nousee aurinko myöhään sillä vuoret ovat sen tiellä. Verkalleen se nousee tirkistellen Sierra Nevadaan jäätikköiden yli jolloin "La Granadiana" heräsi ja ojentelle itsensä, kilpesi korkeasta vuoteestaan tuolle ja siltä lattialle, alkaen päästellä kiharoitua ja jauhota kasvonsa vereksellä jauholla. Ja ennenkuin kaupunki ehti toupumaan siltä, mihin se ellen oli jäänyt, olivat jo huomattavasti lyhentyneet. Sillä välin kun lavertelevat akat ja sirkuttelevat tytöt kulkivat toripaikalle ostakseen koko päivän tarpeet, olivat talonpojat jo ehtineet olla siellä aasehensa ja jättäneet maan hedelmät kaupustelijanaisille ja lihat liha-kauppiaille. Ja mustekala, pikkuiset haikalat, maariankalat, simpukat ja muut "merentuotteet" — kaikki kalan nimellä — olivat saapuneet aamu-junalla Malagasta. Missä aamuaurinko paistoi kokuksen patsaiden lomitse, paistoi ses välkkyvä helmikissimpukavuorin ja siteiltä keltaisten ja vihreiden vesimeloenen, purppuraisten tomaattien, granaattimienoiden ja espanjalaisen pippurihedelmän ryykköihin, kultaisille apelsineille ja kalpelle sitruunelle... ja viinirypäleihin, joista jotkut olivat kuuluvia kuin alabasteri, toiset tumman kiiltäviä kuin alaston neekeri.

Oli tammikuun keskivaiheella yöllä sine pakkasneen, ihmiset patelivat. Kaupustelijat olivat alakuloisia ja harvialkuiset ostajat kulkivat veltosti ympäri tiedustellen uutisia. Aurinko ei vielä ollut valantunut ihmisten vereen. Muuan yksinäinen senjora liitellin torin yli sinisessä kaapussa jällessään valvova mammasa tahi imettäjänsä; köyhät naiset olivat polvillaan pitkin katuja puhallellen tulta tullaistollin.

Mutta aurinko kohosi ja pian kasvot tungos torilla, hündöt täyttivät ilman — elämä oli alkanut. Myyjät huusivat ja ostajat tiukivat, tupsukeltiin toisiansa ja tungeskeltiin, hündettiin toisilleen yleensä ja sadettiin vastauksia.

Kaksi naista tapasivat toisensa ihmisvirrassa ja suuttelivat toisiansa andalusilaiseen tapaan.

— Jesus Maria, jankkall muuan kalakauppias, enkö minäkin saisi yhtä tuollaista?

— Kyllä, jos vaan sanot kuinka vanhat suuret kalat ovat, huusi toinen naisista hänelle takaisin.

— Caramba! Ei se ainakaan niin vanha ole kuin sinun ruma naamasi, mokoma akkarähji!

— Katota siitä, mokoma miehen künkkyriä, hautaamaan kalasi köyhäinhoidon kustannuksella. Seihin alvan löyhkää.

Paljasjalkeisia polkia juoksenteli ympäri kirkun.

— Kakskymmentä sipulaa pienellä lantilla....

— Kolme sitruunaa yhdellä suurella.... huusis hedelmämatami.

Aurinko ja sininen taivas ja kokonainen rikkaus vereksellä, mehukkaita ja väririkkaita hedelmiä. Jo kokonainen sekasorto ryyssistä, olennoista, jotka tungeskeltivat, ja taistelivat koko päivän kuin nälkäiset koirat ansaitaksensa kymmenpennisen leipä-varten. Elämän onnettomia rakastajia, jotka iskeytyivät silhen kiinni,

hän kääntyy heistä kuin ilotyttö ja he juhtaavat häntä, mutta hän katoaa. he eivät ole täällä ostaaksensa, nuo poloiset, he tulevat tänne katselamaan, eikä heidän osalleen putoaisi joku murunen. Ja ne tulevat takaisin joka päivä, vilusta harmaina, näistä lahtuneina, mutta sama kuolematon kipinä — toivo — silmissään. Ja toiveet peittäivät.

Torille johtavan pääsytien luona seosoo kurjisuus tarjoten kaupaksi muutamia pilaantuneita sitruuneja. Hän kiskoo hameesta erästä hyvin puettua naista.

— Oh, ostakaa nämä, sanoi hän kerjäten, — niin minä saan ostaa leipää! Olen niin nälkäinen.

— Sinun ei tarvitse vetiä hameesta! vastaa nainen. Minä kyllä itsekin ostan, mitä tarvitsen. Loukattuna kookaa hän hameensa ja astuu edelleen.

— — — — —
Kalakojujen edessä, hummerin kauppaan vierellä seloskell mies, jolla oli kaksi suurta korillisista leipää. Hän oli asettanut muutamia leipä houkuttelevasti paljaalle katukäytävälle ja näytti iloiselta. Aika ajoittain otti hän pari leipää juosten niiden kanssa väkikutuokseen ja huusi pitkien leipää korkealla yllensä kuin voitonmerkkiä:

— Leipää! Kymmenen senttimää suuresta leivästä! Kuka haluaa ostaa leipää? Kuka haluaa... ostaa nauttia! huusi väliin nauttikauppias kadulla. Kymmenen metriä nauttia pilkkahinnasta! Hei, neitokset! — ja huutaen kahdella vanhalla eukolle — sitokaa sulhasenne värikkäällä nautilla! Nautia on hyvää!

— Leipä on parempaa! Se on köyhien siunausta! Kymmenen senttimää suuresta leivästä!

Tuossa tuli muuan eukko ihmisvirran mukana kokuksen vältse suoraan leipäkauppiaan sivutse. Tämä osoitti leivällään ja huusi:

— Halloo, Senjora Beppa! Maestra. Hän palasi hänen luoksensa.

Kuhka iloiselta tulinäin näyttät, don Rafael! Oletko voittanut arpajaisissa?

— Kyllä, melkein! Ja hän osoitti säteilevänä leipäkoriaansa.

— Ollpa odottamatonta tavata sinut täällä. Entä vaimo..... ja lapset? voivatko he hyvin?

Senjora Beppa teki ristimerkin ja leipäkauppias samoin. He ajattelivat saman asiaa, mutta oli ilmeistä, että taakka ei kuulunut naiselle. Hän oli myötuntoinen ja verevä nainen, mutta mies oli lauha kuin luuranko. Mutta naisen valtaisi täällä hetkellä muuan toinen tunne, joka oli — yhtä voimakas ja väliin kuin myötätuntoinkin; ja mies sai antautua selittämiin.

— Minä en myy leipureille, myyn omaa leipääni tavallaan, tietenkin.

— Panttilainako? tokasi Senjora Beppa naureskellen. Mies nyökkäsi päällään.

— Otti tiukalle, eumen kuin pääsin niin pitkälle, mutta nyt sitten onkin pahin pula ohitse. Tämä päivä tulee olemaan sinä tekijänä. Mies naureskeli toivorikkaana katsellen ylös sinitaivaalle.

— Jos Jumala niin suo, virkahti Senjora Beppa tarkoittamatta sillä kuitenkin mitään. Se oli vain tavallinen puheen parsi, jota rahvas tapasi

käyttää. Hän otti kaksi leipää ja ojentoi miehelle maksun niistä.

— Naisväki on hyvää väkeä, kaikessa tapauksessa ei tunnetta parempaa, virkahti mies veikkamaisesti, heittäen rahat mustaan rukkuum.

— Eipä..... miesten jälkeen ainakaan! vastasi Beppa hymyillen. Jumala suua suojelkoon, lausui hän ja poistui.

— Jumalan kanssa, vastasi mies ja jäi seisomaan kadulle pidellen leipää korkealla ihmässä, niin että joku kaisen oli pakko nähdä ne.

— Leipää, leipää! Köyhien siunaus! Kymmenen senttimää suuresta leivästä!

Hänen vaimonsa tuli tuomaan hänelle ruokaa pienessä saviasiassa. Hän ojensi miehelleen tinaisen lusikan ja mies istuutui yhden leipäkorin laidalle kuppi polviensa välissä ja alkoi syömään riisiä, joka oli keitetty espanjan pippurin kanssa. Vaimo luskeutui kyökkysilleen hänen eteensä.

Punaisesta vyöstään mies etsi esille veitsen, ojensi kätensä ottakseen

leivän ja katsol kysyvästi vaimonsa, Vaimo nyökkäsi. Mies leikkasi leivän kahtia ja antoi vaimolleen toisen puolen siitä.

— Se ei ole lainkaan hapanta, virkoi vaimo.

— Leipä on imeliää, sanoi mies. Luulempa, että sillä tulee olemaan hyvää menekki nyt.

— Jumala suokoon! On niin vaikeat ajat nyt.

— Eipä niinkään vaikeat niille, jotka tahtovat. Meihin olemme sivuuttaneet nyt pahimman.

— On hauskaa syödä omaa leipäänsä — eikä sinustakin ole? kysyi vaimo hetken päästä.

— Kyllä. Ja kun se sitäpaitsi on kotona leivottua. Tällä tavalla tulee ikäänkuin leipä bankkisi leipää meilte, lisäsi mies epävarmalla filosofi-sella vivahduksella. Nyt oli hän jo syönyt.

— Kiitos ruuasta, sanoi hän vaimolleen pyyhkäisten veitsensä kymmenensä. Ja uudelleen oli hän ut-

(Jatkos toisella sivulla)

ONNETTOMAT

Kirj. Oka.

Tuhannet työlliset huokalevat elämiin kovasti heitä kouristellessa. Huokaavat lapset työn orjuuttamina — orpoina, osattomina. — Äidin, isän ryöstö heitä julma voitonhimonen kapitaalil kaivannossa, tehtaassa tai luokkakouluksensa prolesta taistellessa sortui elämänsä. Nuori tyttö lauvaksi pienestä mutta "onnellisesta" kodista; että pääsisi pois tehtaasta komeroista tai palvelustyön orjuuttavasta matoimisesta "itsensä herraksi". Samoin nuorukainen alakuloisena, toivotonastele mietti, on, mistä saisi työtä, että voisi säästää niin paljon, että voisi esittää kodin laittamista työlle, sillä pöyhähti sitä kaksi silinä kuin yksikin, mutta työtä — niin työtä sitä ainakin nyt ensin täytyy saada.

Sillä täällä perustetaan pieniä koteja, vuokrataan nyt ensin, kylläpä hän sitä sitten tuonempaan saadaan oma katto, kumman säästetään ensin. Valittu palvelustyön osa työmiehen vaimon osaan — mutta muuttuko elämä "onnelliseksi"? — Joskus — vain joskus löytyy tyytyväisiä mut-ta ei missään onnellisia.

Sama kirous seuraa työväenluokan jäseniä elämää joka puolella. Ihmiset etsivät vaihtelua ja joskus löytyvät hiukan tyydytystä, mutta hake-maansa ei moni löydä. Kavala kapitalistinen järjestelmä vainoaa kaikkialla. Se vainoaa työmaalla. Miestä, naista, nuorukaista ja neitosta, lasta, se vaanii nuorukaista kapakolassa samoin neitseeseen jou-tuu sen uhriksi, äitien kynnelistä kostuvat jo pienokaisen posket äidin rinnolla. Isät sortuvat väkluoman uhrina. "Koti" on särkynyt, lapset ja vaimo itkuista näivettyvät. Syntyvät toraa, otetaan avioeroja, valhdetaan mielestä, naista, etsitään huonoja ja hyviä ihmisiä. Usein kysymättä, mikä on huonoja ja hyviä ihmisiä?

On olemassa vissejä seikkoja eri ihmisten yhteen sopivaisuuden vä-lillä. Mutta pohjassyt löytyvät sy-väiltä. Ne löytyvät järjestelmästä, sen pakosta. Se pakottaa yhdessä olemaan aivan sopimattomat luonteet, se tekee sopivaisistakin sopimatto-mia. Köyhyyden kirouksella myrky-tyvähäksellä. Se vie miljoonia uhreja

miljoonilla eri tavolla, särkee kaik-kien toiveet ja ihanteet.

Elämä on elämän irvikuva! Mitä tehdä?

Luokkatietojen proletariaatti tie-tää mitä on tehtävää. Elämän myrskyjen valvotessa se kohottaa päänsä ylös tulevaisuuteen. Siinä on sen väantee. Se unohtaa kärsimyksensä hetkeksi, unohtaa pienen yksilönsä ja yhtyy suureen yhteisöön. Tietojen köyhällistä kokoa voimansa yhteen. Se tuntee samat surut, samat ilot ja saman voimakkaan vihollisen. Luokkatietojen köyhällistä kutsuu kakkia osatovereita samaan rintaman taistelemaan yhteistä vihollista vastaan. Ei se pidä syntilutteleu-sista, mitä sinä sisko tai veli olet kärsinyt tai tehnyt moraalilla vast-taan; sillä se tietää syyn ja seurausten lain. Mutta yhtä tietojen työväen luokan etujoukko vaatii vii-pittömyyttä — luokkataistelussa ja siihen kiintymystä koko sielustaan. Sitä vaatii työväen oma etu, sillä vihollinen ei lepää hetkeäkään. Se ottaa kaikki seikat huomioon, miltä vain voidaan sortaa ja pimittää työ-väkeä. Kapitalistiluokka on luokka-tietojen ja vallassa ollen käyttää kaikki voimansa myös saadakseen vallan pitää mahdollisimman kauvan. Kapitalistiluokka ei tunne kansallisuusrajoja se on kansainvälisesti jär-jestyntä ja siksi täytyy myös työläis-tenkin järjestystä. Se sulautuu yhdek-si kokonaisuudeksi. Vaan onnan val-tansa kautta määrää köyhällistä koh-talonsa mutta yksilönä hapullen ei elämä anna sitä, mitä siltä saadaan silloin kun maailman talouden hoito laitetään uuteen kuntoon.

On vielä suuressa määrässä hyvää uskoa siihen, että jokainen on oman onnensa seppä ja siksi yksilöllisesti me hapullemme sinne tänne osumatta mihiinkään.

Tosiassu vaan on, että ilman köyhällistön nousua elämä aina vaan kär-jistyy.

Kaikkille sorretuille kärsiville ihmisille tahdon huutaa: "Äikää irkekö! Itkunne ei loppu koskaan, ellette nouse taisteluun yhdistyneinä yhteistä vi-hollista vastaan.

Nouse sorrettu luokka! Polje vi-hollinen ja ala ihana undesti raken-tava luomistyö.